

Μουσική πρωτοπορία στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα -β

Ο δωδεκαφθογγισμός και ο Νίκος Σκαλκώτας

Ο Νίκος Σκαλκώτας (1904-1949) εισάγει νέες τάσεις στη σύνθεση της μουσικής, εμπνευσμένος από τη μαθητεία του κοντά στο σπουδαίο δωδεκαφθογγιστή συνθέτη Άρνολντ Σαίνμπεργκ.

Στο έργο του χρησιμοποίησε στοιχεία της ελληνικής δημοτικής μουσικής μέσα από την τονική, ατονική και δωδεκάφθογγη μουσική γραφή.

Το σύνολο όλων αυτών των μουσικών ιδιωμάτων που χρησιμοποιούσε ο συνθέτης, καθώς και οι ποικίλες αισθητικές κατευθύνσεις στο έργο του, αντανakλούν σε μεγάλο βαθμό το πνεύμα της μουσικής του 20ου αι., κύριο χαρακτηριστικό του οποίου είναι η ποικιλία στα μέσα έκφρασης και οι συνεχείς εναλλαγές των στυλ.

Παρά τη σπουδαία αναγνώρισή του στο εξωτερικό, από το 1933 που γύρισε στην Ελλάδα, ο Νίκος Σκαλκώτας γνώρισε την αδιαφορία και την περιφρόνηση, με αποτέλεσμα να κλειστεί στον εαυτό του και να πεθάνει άσημος και στην αφάνεια. Πολλά χρόνια μετά, το έργο του αναγνωρίστηκε και στην Ελλάδα.

Ο Σκαλκώτας στάθηκε από τους ελάχιστους Έλληνες συνθέτες της γενιάς του που είχε το ψυχικό σθένος να βαδίζει αντίθετα στο ρεύμα το άμεσου περιβάλλοντός του, υπηρετώντας την τέχνη του χωρίς ίχνος προσωπικής φιλοδοξίας και κατόρθωσε να δημιουργήσει ένα νέο κεφάλαιο στα νεότερα είδη μουσικής σύνθεσης, το οποίο εκ των υστέρων αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντικό.

Η μουσική πρωτοπορία και ο Ιάννης Ξενάκης

Ο Ιάννης (Γιάννης) Ξενάκης (1922–2001), υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες και αρχιτέκτονες του 20ού αιώνα.

Βασική ιδέα της μουσικής του είναι ο μετασχηματισμός των διαφόρων μαθηματικών σχέσεων που εκφράζουν το σύμπαν, σε μουσικούς ήχους, με τη χρήση για αυτόν τον σκοπό ενός συνόλου εργαλείων.

Συνήθως χρησιμοποιείται ηλεκτρονικός υπολογιστής, ο οποίος βοηθάει με διάφορους υπολογιστικούς τρόπους στην κατασκευή του κομματιού, αν και την όλη επιλογή του υλικού την κάνει ο ίδιος ο συνθέτης.

Τα Πολύτοπα του Ι. Ξενάκη ήταν πολύτεχνα έργα, στα οποία η μουσική συνδυαζόταν με οπτικά ερεθίσματα σε συγκεκριμένους, ειδικά διαμορφωμένους χώρους.

Η τοποθεσία ήταν συχνά κάποιος σημαντικός ιστορικός-αρχαιολογικός χώρος.

Για την παράσταση επιστρατεύονταν τόσο ο ήχος, όσο και το φως, με προβολείς που κατεύθυναν το φως πάνω στο συγκεντρωμένο πλήθος, ανάλογα με την ανάπτυξη της μουσικής. Στην διάχυση του φωτός στο χώρο αντιστοιχούσε η ανάπτυξη των ηχητικών «συμπάντων» ή «γαλαξιών» του Ξενάκη στο χρόνο.

Τα Πολύτοπα έπαιρναν το όνομά τους από την τοποθεσία στην οποία λάμβαναν χώρα.

Οι πρωτοποριακές συνθετικές μέθοδοι που ανέπτυξε (η ονομαζόμενη από τον ίδιο στοχαστική μουσική), συσχέτιζαν τη μουσική και την αρχιτεκτονική με τα μαθηματικά και τη φυσική.

Όταν ήταν εν ζωή, ο Ι. Ξενάκης τιμήθηκε με υψηλότερες διακρίσεις στη Γαλλία και σε όλο τον κόσμο.

1. Η ζωή και το έργο του Νίκου Σκαλκώτα

α. Το Μουσικό του ιδίωμα.

Επηρεάστηκε από το δωδεκαφθογγικό ύφος του δασκάλου του Arnold Schoenberg αρχικά και κατόπιν συνδύασε στοιχεία ατονικότητας και δημοτικού τραγουδιού.

β. Αναφέρουμε χαρακτηριστικό παράδειγμα του μουσικού του ύφους.

Οι 36 Ελληνικοί χοροί για ορχήστρα.

γ. Η αναγνώριση του Σκαλκώτα

Δεν έτυχε ιδιαίτερης αποδοχής από τους μουσικούς παράγοντες της εποχής του ωστόσο η ιστορία έδειξε ότι ήταν πράγματι πρωτοπόρος στην δημιουργία ενός σύγχρονου για τα διεθνή δεδομένα ύφους.

2. Ο Ιάννης Ξενάκης και το έργο του

α. Τι κάνει το ύφος του πρωτοποριακό;

Η δημιουργία μουσικής μέσω Μαθηματικών σχέσεων και χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή.

β. Τι ήταν η στοχαστική μουσική;

μέθοδος σύνθεσης που συνδύαζε τη Μουσική με τα Μαθηματικά, την Φυσική και την Αρχιτεκτονική.

γ. Αναφερθείτε στο έργο «Πολύτοπα»

Έργο πολύτεχνου χαρακτήρα, δηλαδή που συνδύαζε διάφορες τέχνες, δηλαδή Μουσική, ήχο και φως, κατά προτίμηση σε αρχαιολογικούς χώρους.